

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח
יום ו' ערש"ק כ"ד מרחשוון תשפ"ג
פרשת חיי שרה
גליון תקס"ה
שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

ואברהם זקן בא בימים (נ"ד א')

החיים הרוחניים שחי אדם על פני האדמה, והם הזמנים שניצל אותם לתורה ולמצוות, וכל אחד מאתנו מיום עמדו על דעתו רושם כל שעה ושעה שהקדיש לתורה ולעבודה וגמילות חסדים, ובעת פקודתו אנו מצרפים את השעות לימים וימים לחודשים וחודשים לשנים והסכום הכולל נטו החיים רושמים על המצבה וכל חיי ההבל שהם ברוטו לא נזכרים, כי מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש וחכמינו אמרו שלמעלה מן השמש והיא תורה ומצוותיה יש יתרון, ואם כן חיי האדם האמיתיים הם אלו שהקדיש לתורה ומצוותיה. כששמע אותו אדם דבר זה עמד וקרא בהתפעלות ברוך ה' שבחר בעם סגולה. ועל פי מעשה זה יובן הפסוק ואברהם זקן בא בימים שאברהם לא היה זקן ברוטו אלא בא בימים בא בחשבון הימים שכל ימי חייו עלי אדמות לא היתה בהם שעה אחת לבטלה ולכן בייך אותו ה' בכל. (עטרת אליהו)

איתא במדרש (בראשית רבה נ"ט ט') אמר רב אחא יש לך אדם שהוא בזקנה ואינו בימים, בימים ואינו בזקנה, אבל כאן זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה. אפשר להבין את דברי המדרש למשל לאדם אחד שנוזמן לאחת מערי ההר רחוקה משוב וכל תושביה יהודים יראי ה' בתכלית ובין היתר ביקר במקומות הקדושים שבה וכן ביקר בבית הקברות והנה בהיותו בבית הקברות עבר על פני המצבות וראה דבר מוזר מאד, על המצבות חרות גילם של הנפטרים זה חי עשר שנים ומספר חודשים וזה חי עשרים שנה ומספר שבועות, זה שלושים שנה ומספר ימים, והקשיש שבכולם אינו עובר ארבעים שנה. ותמה מאד על זה ואמר האם הארץ הזו אוכלת יושביה? והרי כמו עיני ראיתי בתוכה אנשים זקנים ובאים בימים. מיד ניגש אותו אדם לראש חב"א קדישא להסביר לו פשר דבר, אמר לו ראש החב"א קדישא, דע לך כי מנהג מקומנו מימי קדם לרשום על המצבות רק

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

"ונחלתם לעולם תהיה"

ויהיו חיי שרה מאה שנה (כ"ג, א')

והקשה כ"ק רבינו הקדוש מרן הרש"פ מגריצא זצוקללה"ה כיון שדוד הע"ה לא רצה להעציבו בוודאי היה צדיק, דאם לא כן היה מוכיחו, וכיוון שהיה צדיק מפני מה לא היה ראוי למלוכה?
ותירץ: שהפירוש הוא דלפעמים נמצא אדם רשע שהוא בן צדיק ונותן לפעמים על מחשבתו איך שאביו הוא צדיק והוא להיפך, ויש לו צער ובושה מזה והוא בעצבות גדולה. אלא שאח"כ חוזר לסורו מ"מ לפי שעה הוא עושה תשובה, אבל עליו הכתוב אומר שלא עצבו אביו מימיו, היינו שלא היה לו אף פעם שום עצבות מזה שאביו היה צדיק גדול כ"כ והוא להיפך. (מאורן של ישראל)

כתב בבעה"ט שהכתוב "שרה מאה שנה" ר"ת שמ"ש, היינו כמו השמש שהוא המשפיע ללבנה, כמו"ש המחקרים שהלבנה בעצמותה רק היא מראה שחורה ולטושה, רק מקבלת מתוקף אור השמש, וכמו"ש המקובלים (זוה"ק ח"א רמ"ט): סיהרא לית ליה מגרמה כלום, וכח אורה בעת חשכות הלילה היא רק מתוקף אור השמש, וכן מעשה אבות סימן לבנים, ימי שנותיהם שקדשו וטהרו מאירים לבניהם בעת החשכה, וזה ונחלתם לעולם תהיה, ירושתם היא לעולם. (ישמח ישראל)

בקדושת מעשי התמימים של הצדיקים מכניסים הוי' בהזמן

ויהיו חיי שרה (כ"ג, א'). ובמד"ר יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה כשם שהן תמימים כך שנותיהם תמימים וכו'.

הזמן נקרא לא הוו, כי הימים חלפו ועברו כיום אתמול כי יעבור ואין, אך אם זוכה לקדש ולטהר הזמן מכניסים הוי' בהזמן, ויש לשנים האלה קיום והויות למען יעמדו ימים רבים, וזהו ונחלתם לעולם תהיה, ר"ל בקדושת מעשיהם התמימים היו מכניסים הוי' בהזמן, שיהיה לעולם לבני בניהם לעת רצון בעת הצורך בימי עניינו ומרודינו, להקים גם שנותינו אשר אין להם קיום והויות. והקריאה מעורר הזמן והזמן מעורר הקריאה ומסוגל לתשובה. (ישמח ישראל)

גדולת דוד המלך ע"ה

ואדוניה בן חגית מתנשא לאמור אני אמלך וגו' ולא עצבו אביו מימיו וגו' (מהפטרת שהובע, מ"א א', ב' -ו')

חביבין חייהן של צדיקים לפני המקום בעוה"ז ובעוה"ב

ויהיו חיי שרה. ובהמד"ר: ונחלתם לעולם תהיה. וזהו כוונת המדרש "ונחלתם לעולם תהיה" שנאמר "ויהיו חיי שרה". דכמו שנכלל בלשון "ויהי האדם נפש חיה" היה שבכולן עם החלק האלוקי ממעל כמו כן פי' "ויהיו חיי שרה" המה חיים שנקראים חיים אצל שרה אמנו ע"ה, דהיינו עם החלק האלוקי ממעל, וע"ז שואל המדרש כיוון דנחלתם לעולם תהיה נכלל בלשון ויהיו חיי שרה א"כ למה צריך לומר שני חיי שרה באחרונה? ודברינו בפשט הראשון ליתא כן, דזה נכלל בהכתוב ויהיו חיי שרה וע"ז אמר דיש שני מיני חיים בעוה"ז ובעוה"ב, ולכ"א יש חשיבות, דבחיים בעוה"ז יכול האדם להתרומם ממדרגה למדרגה והוא בבחי' הולך, והחיים בעוה"ב גדולים מעוה"ז, כדאיתא בגמ' (חולין ז'): גדלים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן, וזהו שני חיי שרה באחרונה לומר לך שחביבין חייהן של צדיקים לפני המקום בעוה"ז ובעוה"ב. (אמונת משה)

באהלי צדיקים

מעלת ההסתכלות בצדיקים

ובזה יבואר אומרו ויצחק בא מבא וכו' ויצא לשוח בשדה, ולכאורה למ"ל עוד הפעם יצחק, די לומר ויצחק בא מבא וכו' ויצא לשוח בשדה, כמוכן, אלא אחר שבא מבית מדרשו דשם רבא, "והוא יושב בארץ הנגב" שהוא אותיות נגב, היינו שישב ועסק בתורה בבחי' הצנע לכת עם ה' בהסתר וגניבה ובמורא ופחד שלא יראנו אדם שהוא בחי' עבדו את ה' ביראה כנ"ל, ע"ז זכה לעבדו את ה' בשמחה ויצא "יצחק" היינו בשמחה וחדוה, לשוח בשדה ודו"ק והבן. אי נמי יש לרמז כך, כי כשאדם נוסע אל הצדיק ורואה את פני הצדיק זוכה לשמחה, כדכתיב (משלי י"ג) אור צדיקים ישמח, וזה שמרומז בכאן כשבא מבית מדרשו של שם רבא, ויצא "יצחק" בשמחה וחדוה, לשוח בשדה וד"ל.
סגולה לאריכות ימים הוא להסתכל בדמות צורת צדיק, כדאי' במגילה (בח): שאל רבי את ר' יהושע בן קרחה במה הארכת ימים וכו' אמר לו מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע וכו', ומכיוון שמידה טובה מרובה, הרי שההסתכלות בפני צדיק גורם לו לאריכות ימים. וגם אי' בעירובין (יג): אמר רב האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוא מחדדנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך (ישעי' ל ב), ואם הצדיק נפטר כבר מן העולם, יש עצה לתאר לעצמו צורתו של הצדיק, ומחשבה כמעשה.

הרשע חושב את עצמו לתושב בעולם הזה ואינו מעלה על דעתו שיצטרך פעם להפרד מן החיים עלי אדמות.

הוא שאמר אברהם לבני חת "גר ותושב אנכי עמכם", שנינו, אני ואתה, גר ותושב אנחנו, שתי השקפות עולם נפרדים זה מזה באמונות ובדעות. ולכן תנו לי אחזת קבר, בפני עצמי, נבדל ונפרד מכם. (המגיד מדובנא)

"בכסף מלא יתננה לי". מעשה בחסיד אחד שנכנס לחנות לקנות איזה חפץ. כאשר שאל על המחיר, אמר לו הסוחר מחיר נמוך מאוד. הבין החסיד שמפני כבודו הוריד הסוחר את מחיר החפץ, אמר לו החסיד: במחיר כסף באתי אליך לקנות ולא במחיר יראת שמים.

"ויאמר בלבו הלבן מאה שנה יולד ואם שרה בת תשעים שנה תלד". צריך אדם לתדוש ולהתחדש בכל יום. זה שאמר חז"ל בסוף מסכת קנים: "זקני עם הארץ כל זמן שמזקינים דעתם מטרפת עליהם" - מפני שאין להם כוח החידוש. אבל "זקני תורה בן, כל זמן שמזקינים - דעתם מתיישבת עליהם" - מפני שיש להם כוח החידוש, יש להם גם כוח ההתחדשות. אברהם ושרה היו בבחינת זקני תורה, לכן זכו לחידוש נעוריהם.

(יד רמה להרה"ג רבי מאיר הלוי אבולעפיה)

"ואברהם זקן בא בימים". הרה"ק רבי נחמן מברסלב היה אומר: אין חסיד זקן. אם הזקנה משתלטת עליו, החסידות פורשת ממנו. יש חסיד צעיר ויש חסיד קשיש הכולל בתוכו שני חסידים צעירים או שלושה. לעולם אל יהא אדם זקן, לא צדיק זקן ולא חסיד זקן. הזיקנה היא מידה מגונה. חייב אדם להתחדש תמיד: מתחיל וחוזר ומתחיל.

ואמר לא אכל עד אם רברתי דברי (כד לג). יש לתמה איך שלח אברהם אבינו את אליעזר לקחת אשה לבנו, והלא שנינו (נזיר יב): שהשולח שליח לקדש אשה סתם וזאת השליח בדרך, אסור בכל הנשים שבעולם, שחזקה שליח עושה שליחותו.

ונראה, שלכך הוצרך אליעזר להשתמש בשמות לקפיצת הדרך (רש"י כד מב), ולמיתת לזמן קצר לא חיישינו (ראה תוספות יבמות יח.). בחזרתו, כבר תלך רבקה ונעוריה עם עבדי, אף אם ימות בדרך. אבל אם לא יאותר לתת לו את רבקה, יאלץ לשוב בקפיצת הדרך מחשש שמא ימות ויאסר יצחק בכל הנשים שבעולם, על פן אמר 'לא אכל עד אם דברתי דברי', שהנהגה מאחרים אסור להשתמש בשמות הקדש.

(חתם סופר)

לא אכל עד אשר דברתי דברי. פי אליעזר קדש את רבקה בשליחות יצחק, והחתן ביום קדושתו אסור לו לאכל עד אחר קדושתו, וזהו 'לא אכל עד אם דברתי דברי', וזהו הקידושין. או יבאר, פי רצה לאכל סעודת מצוה, וזהו שאמר 'לא אכל עד אשר דברתי דברי' לגמור תחלה הקדושין, ואחר כך יהיה סעודת מצוה.

(קדושת לוי)

ויצא יצחק לשוח בשדה. ונראה לכאור על דרך זה, דהנה העיקר העבודות הוא שצריך האדם לראות להמתיק הדינין בחסדים ולהפוך כל הצירופים שמורים על בחי' גבורות שיהיה כמו שהם מורים במקורם ושרשם, ודבר הגורם להמתקות כל הגבורות והדינים הוא ע"י בחי' ענוה ושפלות. והנה יצחק מרמז על בחי' גבורות קדושות, כידוע (זה"ש שד). וזהו 'ויצא יצחק', היינו דשיצא ח"ו מדת הדין על העולם, העצה היעוצה לזה הוא 'לשוח', פי 'לשוח' הוא מלשון השתחוויה, היינו שיראה שיהיה לו בחינת שפלות וענוה באמת. לשוח את עצמו, ואז יתהפך הצירוף 'יצא יצחק', שמורה על בחינת דינים, על תיבת 'שדה', שהוא שדה הלבן, בחי' לובן העליון - מקור החסד והרחמים (עי' ליקוטי תורה ישעיה). ששני תיבות 'יצ' ו'יצח' גימטריא שד"ה. וזהו 'לשוח בשדה', פי' ע"י לשוח בחינת ענוה ושפלות נמתקן הגבורות והדינים, ונעשה בשדה, בחי' שדה לבן, בחי' חסד ורחמים. (בית עין)

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנים ושבע שנים שני חיי שרה (צג, א). מפרש"י ז"ל: כולן שוין לטובה. וקשה, שכ"כ הרבה עגמת נפש ודאגות וצרות עברה שרה בחייה, ואיך אומר רש"י "כולן שוין לטובה". ופירש הרה"ק ר' זוסיא מהאניפולי, שצדקת אמיתית היתה שרה, שכל מה שעברה בחייה היתה אצלה לטובה, ותמיד אמרה "גם זו לטובה" (תענית כא.). וזהו כולן שוין לטובה.

[הב המנוחה ליקוטי דברי קודש מהרה"ק ר' זוסיא מהאניפולי ז"ע. וכידוע ששאלו את ר' זוסיא, הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ובעל ההפלאה את פירוש המשנה (ברכות ס:)] חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, הוא ענה להם את הווארט על פסוק זה באמרו שיהיה גם מה שהיה אצל שרה. ובאותו ענין פירש ר' זוסיא את הכתוב (כ"ד, א) "ויהי בך את אברהם בכל", היינו במידה טובה זו של "כל" וכמו שמברכים (בברכות השחר) שעשה לי "כל" צרכי, כלומר כל מה שעושה לי הקב"ה לצרכי, הוא הכל לטובה. ובהרגשה נפלאה זו נתברך אברהם אבינו. עכ"ל הק'. וזה הביאור ש"כל" מה שהקב"ה עושה הוא הכל לטובה, ומאתו לא תצא הרעות, וכשם שמברכים על הטובה כך גם צריכים לברך על הרעה, וכשהושבים כך בכל מעשה ובכל פרט אזי מרגישים שהכל "לטובה"]

שני חיי שרה (כט, א). וברש"י: כולן שוין לטובה. י"ל כי דרך אדם הפשוט ע"י שזנקו ונתוסף בו דעה מיישב אורחותיו ונמצא כי כל מה שזנקו יותר מניח מידות ומעשים רעים שהיה עושה וא"כ אינו נקרא ימי חייו רק רגע האחרונה שהיא בשלימות הראוי אם זוכה לכך. אבל בשדה הצדקת היה כל ימיה בטוב ובלי קלקול, אף כי ודאי נתעלתה בימי הזקנה. אבל ע"י דחיות מעשים הקודמין בימי הנעורים, רק שנתעלתה כפי מה שנבראת שכל ימיו של אדם קצובים לתקן בכל יום דבר מיוחד. ולהתעלות מדריגה אחר מדריגה, אבל לא היה לה פנם וקלקול לחזור להתנהג בכשרות, וזהו שנאמר כולן שוין לטובה.

"גר ותושב אנכי עמכם". הצדיק הוא כמו גר בעולם הזה. עיקר ותכלית חייו הוא לעולם הבא. "התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטראקלין". אבל

מעשי צדיקים

הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרימנוב זיע"א - יומא דהילולא ל' מרחשון תר"ז

לתנור, מדליק נר ואוחזו ביד האחת, בידו השנייה אחז בסידורו וכשהוא יושב על הרצפה החל לכבות בדמעות שליש ומתחנן לפני הקדוש ברוך הוא אבי היתומים, מבקשו על פי תפיסת עולמו כי יוליכנה בדרך הישר, שיתן בידו את האפשרות לעסוק בתורתו הקדושה. לאחר מכן היה מודה לה' על כל החסד. מזמר פרקי תהילים וחוזר לישון. בבוקר היה קם עם כולם כאילו לא קרה דבר.

זה קרה ביום אחד, כאשר רבי צבי הירש היה אז כבן חמש עשרה שנה לערך, ולעיר טארנא הגיע הרה"ק רבי אברהם משה מפשעווארסק זיע"א שהיה ממנהיגי החסידות בדור, ושמו הלך לפניו בצדיק וקדוש. כאשר שמע רבי צבי הירש כי הגיע צדיק לעיר, רצה בכל ליבו ללכת לפגשו, אך גדולים וטובים ממנו לא הצליחו להיכנס אל הצדיק, ולא ידע להשיג עצות בנפשו. לפתע התנוצץ רעיון נועז בליבו, ורבנו חיכה רק לשעת הכושר לבצעו.

השכם בבוקר קם ממיטתו, וברגלים קלילות הגיעה לבניין המקווה, שם הסתתר תחת לאחד הספסלים וחיכה. לא עבר זמן רב ואנשים משכימי קום החלו להופיע, אך לא עליהם היו עיני רבנו, רבנו ידע כי הצדיק רבי אברהם משה זיע"א יבוא תוך דקות ספורות לטבול במקווה, או אז יוכל הוא סוף סוף להביט בפניו הקדושות. והנה נקטעו מחשבותיו וקול הגבאי נשמע ברקע, מבקש את האנשים שיפנו את המקום כדי שהצדיק יוכל לבוא לטבול בשקט ולכוון כוונותיו, רק יצאו האנשים, הגיע הגבאי השני עם הצדיק רבי

הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרימנוב זיע"א המכונה רבי צבי הירש משרת, נולד בשנת תקל"ח, בעיירה דומברובא השוכנת ליד טארנוב, לאביו רבי יהודה לייב כ"ץ. הוריו של רבנו היו יהודים פשוטים ותמימים עם אמונה יוקדת, עניים במקצת כך שלא היה לאל ידם לשולחו למלמד דרדקי. כאשר מלאו לו עשר שנים מתו עליו הוריו בעודם משאירים אותו בהשגחה אבי היתומים. יתום מאביו ואמו נשאר הנער, נכמרו רחמיו של בן אחי אמו, רבי דוד שמו והוא אסף אותו אל ביתו אשר בעיר טארנא, דאג לכל צורכיו והיה לו לאב. אך סידור זה גם לא ארך זמן רב מאחר ובן דודו שמלכתחילה לא היה עשיר, לא הצליח להשיג אפילו כדי מחייתו, ובלית ברירה מסרו לחייט ירא שמים, אשר היה מוכר בעיירה כ- רבי יודא חייט, והוא דאג לכל צורכו ואף למדו אומנות.

רבי צבי הירש היה נער כבן שתים עשר שנים, יתום מהורים וכמעט ללא כל ידע רוחני, אך נפשו לא נתן לו מנוח, לבו אשר בער בתבערה שאפילו הוא לא הבין את פשרה על בוריה, שאפה למשהו נשגב יותר. הנער היה מקובל בחברה, מעסיקו אהבו יותר משאר העובדים, ואף ביטא זאת בדרכים שונות, על פי ההיגיון היה נער במצב כזה מסתפק במעמדו, אך לא הנער הזה, אותה אש שהבעירה את נפשו לא נתנה לו מנוח, ובפרוטות שהיה מקבל היה רץ לקנות נרות, וכאשר ירד הלילה וכולם היו נמים את שנתם קם הנער בחצות, מסתתר בין הקיר

פעם אחת היה חייב הגבאי לצאת מן העיר, וידע כי לא יהיה סיפק בידו לחזור בזמן, כדי להציע את מיטת רבו כהלכה. בלית ברירה שלח לקרוא לרבנו, והזיירו באלף הזהרות ולימדו בדיוק איך להציע את המיטה ויצא מן העיר.

בגיל וברעדה רץ רבי צבי הירש בשעה היעודה, והציע את מיטת הצדיק, ליבו דופק בחוזקה, מקווה הוא לעשות זאת נכונה. בבוקר שלח רבי מנחם מענדל לקרוא לגבאי ושאלו, מי ערך אתמול את המיטה? הגבאי שחשש מתגובת הצדיק, החל להסביר את עצמו ואמר, כי אנוס היה ולכן נתן לכוון החדש מטארנא להציע את המיטה, מיד שלח הצדיק לקרוא אליו את רבי צבי הירש ואמר לו: מהיום והלאה בל יחין איש לעשות דבר מכל ענייני הבית, כי אם צבי הירש מטארנא, כאשר שמע רבי צבי הירש את דברי הצדיק, מלאו עיניו דמעות שמחה, ומאז נקרא בפי כל "צבי הירש משרת".

כאשר העתיק רבי מנחם מענדל את מקום מגוריו מן העיר פריסטיק לרימנוב, לקח את רבי צבי הירש יחד עמו, באותם שנים נעשה רבנו לאדם אחר לגמרי, לא עוד היה צריך לבקש מאנשים כי ילמדו אותו אלא להפך אנשים התחננו לפניו כי יאות ללמוד עימם, הוא היה כולו גדוש בתורה ועוד יותר בעבודה, עבודת ה' שרק רבו רבי מנחם מענדל היה מודע אליהם, לא פלא שכאשר מלאו לו עשרים שנה, שדכו רבי מנחם מענדל עם אחד מגדולי החסידים, וזמן מה לאחר מכן נשא לאשה את בתו של רבי חיים גרייצער. לאחר נישואיו לא עזב רבי צבי הירש את משרת המשרת, ועוד בליל חתונתו כמו בכל לילה, התייצב בחצות אצל רבו רבי מנחם מענדל עם קערה לנטילת ידיים ומגבת. לקחו הצדיק רבי מנחם מענדל ונשאו לאדון על כל ביתו על פיו יושק דבר.

פעם סיפר רבי נתן לייב זיע"א בנו של רבי מנחם מענדל מרימנוב: ביום ראשון בבוקר לאחר החתונה של הרבי ר' הערש, באתי אל בית המדרש וראיתי שהחתן מכבד את בית המדרש, ומנקה כדרכו בכל יום, ומאז חרה לי על זה. ותיכף נכנסתי אל אבי ז"ל ואמרתי לו, אבי, מה אתה אומר על המשמש שלך החתן צבי? שהוא מבזה את יום טוב שלו, דהיינו שמכבד את בית המדרש, ועשה מלאכה מבזזה בשבעת ימי המשתה, ותיכף השיב לי אבי ז"ל מאד שמחתי בני, שמאד דאגתי האיך אוכל להתפלל היום, אם המשמש צבי לא יכבד את בית המדרש, בתוך שבעת ימי המשתה "הלא הוא מכבד את החיצונים ועושה אויר צח מן החיצונים, וטוב מאד להתפלל בבית המדרש אחרי שהוא מנקה אותן, ועכשיו שאמרת לי שהוא מנקה אותן שמחתי מאד ויישר כח".

אברהם משה זיע"א, שני הגבאים יצאו מן החדר הפנימי, ורבי צבי הירש בלב רועד לא מוריד עיניו מהצדיק, ליבו דופק בקצב מהיר, הגבאים שראו זאת מרחוק חרקו שיניים אך מפקד פן יבלבלו את הצדיק בכוונותיו לא יכלו לעשות דבר, כאשר סיים הצדיק לטבול, אץ רבי צבי הירש חזרה למקום מחבואו, וכאשר יצאו הצדיק והגבאים מן החדר, קפץ היישר לתוך המים בו שהה הצדיק וכיוון את כוונותיו. מאותו הרגע הרגיש רבי צבי הירש כאילו והלהבה משתלטת על כל גופו, בתפילת שחרית הרגיש התרוממות רוח כפי שלא הרגיש מימיו וכל כולו אמר שאיפה לעבודת ה' יתברך.

מיד לאחר תפילת שחרית ניגש רבי צבי הירש למעסיקו רבי יודא חייט ואמר לו, כי הוא אינו חפץ להיות חייט, ליבו שואף לדברים גדולים יותר, ביקש את רשותו ופנה אל מחוץ לעיר, שם פגש בכמה יהודים שנסעו לעיר פריסטיק. ברשותם הצטרף אליהם ננסיעתם וכאשר נכנסו לעיר, פנה רבי צבי הירש לבית מדרשו של הרד"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א, התיישב בפניה והחל לומר תהילים בהשתכחות הנפש אשר הפליאה את כל שומעיו. כמה מן החסידים החלו להתעניין בו ובמוצאו, וכאשר גילו כי יתום הוא מאביו ואמו, נכמרו רחמיהם והשיבו את נפשו בדברי מאכל ושתיה, חלקם אף הציעו ללמוד עמו בחברותא. וכך התעלה רבי צבי הירש בבית המדרש מיום ליום. בכל אותו הזמן פחד להיכנס אל הקודש פנימה אל רבי מנחם מענדל, הוא לא הרגיש עצמו כראוי לדבר עם הצדיק פנים אל פנים, אך היה רואה אותו כל יום בעת תפילת שחרית, עת הגיע להתפלל עם הציבור.

גם אם פחד להתראות לפני הצדיק, הרי שבכל ליבו שאף לזכות לשמשו שהרי "גדול שימושה יותר מלימודה" ולכן היה מציע את עצמו לפני הגבאים לעבודות הקשות והמבזויות, אשר כולם העדיפו להתחמק, מהן וכך החלו הגבאים לפנות אליו בדברים קטנים שיהיה להם לעזר, והיה רבי צבי הירש מתחנן לפניהם כי יתנו לו להסיק את התנור בשביל הצדיק, ולנקות את הדרו, ובכל פעם שהסכימו הגבאים היה עושה זאת בשמחה עצומה על שזוכה לשמש את הצדיק.

רבי צבי הירש כבר היה בן בית אצל רבי מנחם מענדל, אך אל הקודש עדיין לא נכנס, מסיק את התנור וכבד את רצפת הדרו, אך עדיין אין הוא מרגיש ראוי לפגשו, הגבאים סמכו עליו בעיניים עצומות, והפקידו בידו הרבה מעבודות הבית, אך דבר אחד לא הסכים הגבאי, כל יום השכם וערב היה רבי צבי הירש מתחנן לפני הגבאי, כי יתן בידו פעם אחת להציע את מיטת הצדיק, אך לזאת לא הסכים הגבאי ולא אבה לשמוע. עד שהגיע ההזדמנות.

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

ד. שהוא רואה את המופת, למה לא הספיק וניגש אליה מיד, וחיכה לראות מה יהיה בהתנהגותיה?

פתח דברינו יאיר עם הדברים המאירים תרתי משמע של ה"אור החיים הקדוש" ז"ע "בטוח היה אליעזר באדונו שתפילתו מקובלת, אשר התפלל הוא ישלח מלאכי וגו', והוסיף הוא להתפלל שיהיה הוא ראוי ליעשות הדבר על ידו, כי ימצא לפעמים שתהיה מניעה לקיים דברי התפילה מצד האמצעי, לזה התפלל לאלוקי אדונו שיקרה לפניו. וטעם שהוצרך לעשות סדר זה, כי חש לבל יטעוהו משפחת אברהם כשידעו כי הוא מצווה ועומד לקחת בת מהם יתנו לו שפחה משפחתם אשר אתם בבית, ויאמרו כי הוא מזרעם, לזה נתחכם ועשה כסדר זה בהבחנה מובהקת שהיא הותרנות המופלאת שנותנת יותר ממה ששאל ממנה. גם בזה ידע אותה ידיעה שהיא צודקת כי היא מבית אברהם שהשיחה שלפי תומה מבלי דעת דבר ממנו 'כי אותה יבקש', ופתח דבריה האירו באומרה (פסוק כ"ד) 'בת בתואל וגו'. ע"כ דבריו הק'.

ולפני שנסביר את עומק הדברים של האוה"ה, יש לנו לעיין היטב בדבריו של ה"תפארת שלמה" וזה לשונו הק': "הקרה נא לפני ועשה חסד עם אדוני אברהם. ר"ל עשם חסד עם זה שהוא עם אדוני אברהם. הנטפל להצדיק גם עמו יהיה החסד כי אליעזר דאג אולי לא יעלה בידו הזיווג היקר הזה של יצחק אע"פ שהיה מאמין בדברי א"א ע"ה כי תבא אל ביתו אשה ממשפחתו וממולדתו אכן ירא פן לא יוגמר על ידו השידוך היקר הזה. לכן התפלל כ"ז ע"ע הקרה נא לפני ותצלית דרכי שיקדים על ידי המצוה רבה כזו. אבל אברהם אבינו לא היה צריך לתפלתו כי גזר אומר ויקם לו".

ויקרים הם הדברים של ה"כלי יקר" שכתב "יש אומרים שיזמין לו ה' נערה חשובה שאין דרכה לצאת כלל. ולפי שעה במקרה תצא עכשיו 'לפני' דווקא

חשיבת התפילה ומעלתה הנשגבה

ויאמר ה' אלוקי אדוני אברהם, הקרה נא לפני היום, ועשה חסד עם אדוני אברהם (כ"ד, י"ב).

אחרי מות שרה, אברהם אע"ה צריך לקחת אשה לבנו יצחק. הוא קורא לעבדו - אליעזר, ונותן בידו את השליחות לצאת לדרך, אל המקום אשר יבחר ה'. הוא נוסע עם עשרה גמלים המלאים כל טוב, וקפצה לו הדרך ובא לארץ אחת. והתחיל להתפלל ולבקש שבזכות 'אלוקי אדוני אברהם' אשר היה ראש למאמינים, 'הקרה לפני היום' שתזמין לידי לעשות את הדבר שעלי לעשות פה, 'לפני היום', 'ועשה חסד עם אדוני אברהם'. ואז הוא רואה נערת טובת מראה ולא יודע מי הוא, ואם היא המדוברת, שכן אף אחד בעיר לא ידע מה שמה, ורואה דבר מדהים, איך שהמים עולים לקראתה, אבל הוא עוד לא בטוח אם עליה נבחר להיות האשה ליצחק, ולכן הוא 'משתהה לדעת' מפרש"י "אם היא מתאימה למשפחת אברהם או לאו", וכשהוא רואה את מידותיה הטובים, כותב רש"י "אותה הוכחת - ראויה היא לו, שתהא גומלת חסדים, וכדאי היא ליכנס בבית אברהם.

לכאורה עולים כמה קושיות. א. הרי אדוני אברהם שלח אותו למצוא כלה לבתו, מה הוא צריך לחשוב מחשבות לכאן או לשם, היה לו להאמין באמונה פשוטה, אמונת אומן, שאם הוא שלח אותו זה בשליחות הבורא, שבודאי הוא יודע מי הוא כלתו של יצחק, ותבוא היא לפניו? ב. 'הקרה נא לפני היום' מה זה הלשון הזה שהוא מבקש 'לפני' ג. 'ועשה חסד עם אדוני' עוד הפעם נחזור על הקושיא הראשונה, ונעצים אותה יותר, הרי אברהם אבינו ידע מי היא כלתו של בנו, אז איזה 'חסד' הוא מבקש למען אדונו - אברהם אע"ה?

כדי שלא תהיה מן היצאניות. לכך נאמר בתורה 'איש לא ידעה', שלא היה שום אדם מכירה כי לא יצאת מעולם כי אם בפעם זה, ועל כן הוצרך לשאול את פיה בת מי את, ולמה לא שאל לשאר נערות שהיו שמה, כי בלי ספק לא הלכה לבדה, אלא לפי שאיש לא ידעה רצה לומר 'לא הכירה'. וכן הוא ב"מאור ושמש" עיי"ש.

והנה מתורץ לנו יפה לפי דברייהם הקדושים והטהורים, שאליעזר עבד אברהם יצא לשליחות הקדושה מאברהם אבינו ע"ה הבין שעליו למצוא כלה לבנו יצחק, אבל ידוע שכל שידוך שמציעים, אז ברוב המקרים יש עוד שידוך שמציעים לאחר מכן, עד שאתא ונא השידוך הנכון, ולפי זה חשש אליעזר שהשליחות לא תעשה על ידו, לכך ביקש שהשליחות תיעשה דוקא ידו. ולכך ביקש שהקב"ה יקרה 'לפניו' שאם הוא ישאל ברחוב או יפוק בדלתי הבתים, כל א' יבוא לפניו, לכן ביקש מרבש"ע שלא יצא ח"ו תקלה מתחת ידו, ואפילו שיש לו לעשות השתדלות למצוא את זיווגו של יצחק, הוא בחר לבקש ולהתפלל מאדונו שיחוס וירחם עליו, והזיווג הנכון יבוא לפניו, ולא יצטרך לחפש אחריו, ושיבוא לפניו מה שאברהם אע"ה ביקש והתפלל כל הזמן.

זאת ועוד ושידע מי באמת שלח אותו, הבין שהוא מחובר לצדיק, ופה עלה לו חשש יותר שאולי ולא יתקיים השידוך על ידו, והרבה להתפלל יותר שהקב"ה יקרה לפניו הנערה הנכונה. ולמה באמת לא שאל את העוברים והשבים מי הנערה, הרי היה ברחוב אנשים, ולא היה לבדו, וזוה מתורץ לנו יפה לפי דברינו עד עתה, שהתנהגות רבקה היתה לא לצאת מהבית, ולא הכירו אותה ולא ידעו את שמה, ולכן ביקש והתפלל שיוכל ויתקיים השידוך על ידו.

ובאן עולה התמיהה הרביעית, לה לא הספיק לו לראות את המופת שהמים עולה לקראתיה, וחוכה לראות את מידותיה? מבאר רש"י 'ראויה היא לו שתהא גומלת חסדים, וכדאי היא ליכנס בביתו של אברהם', ומכאן לומד הרמב"ן 'ובה אדע, לשון תחינה הודיעניו בה שעשית חסד עם אדוני'.

וכשראה את המידות שלה, הבין שהיא מתאימה לבית אברהם אע"ה, שיש לה מידת 'החסד', ופה גם רואה שהתקבלה תפילתו לפני רבש"ע 'ועשה חסד עם אדוני' ופירש ה"תפארת שלמה" ע"פ הפסוק "אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי" שכאשר יודע אדם מרות נפשו שאינו ראוי לעמוד בהיכל המלך לשפוך תחינתו לפני השי"ת, אך ההתחזקות ע"י הצדיק עזרי מעם ה' הצדיק הדבוק בה' יעורר עליו רחמים, וכך המשיך אל ביאור הכתוב 'ועשה חסד עם אדוני אברהם' כי כשהלך מביתו של אברהם אמר כן אל לבו כי הוא ראוי לעשות עמו חסד מחמת שהוא דבוק להצדיק אברהם עם אדוני אברהם. ע"כ. וכאן ידע שהתקבלה תפילתו מחמת שהוא מחובר לצדיק, והקב"ה עשה עמו חסד למען עשה חסד עם אדוני'.

והרבה יותר מזה היתה תפילתו של אליעזר עבד אברהם היתה גדולה וחשובה אצל הקב"ה, שיש פעמים שאדם מתפלל על דבר ומנחש בדעתו, ובונה לעצמו בנינים מה יהיה בעתיד, וחלילה עוזר להקב"ה לעזור לו, וכאן יש פה פנימיות הענין בדברי ה"ספורנו" שכתב 'התפלל שיהיה כך, לא שסמך על נחש, וכן הוא ביהונתן בן שאול (חולין צה): שאינו כאליעזר עבד אברהם, הכונה היא שיאמר המנחש כדבריהם, אבל יאמר זה שלא בדרך תפילה אלא דרך נחש, שאם יקרה כך יעשה כך וכך'. אליעזר התפלל, והוא מצידו הבין שעשה את שמחויב עליו לעשות, ולא חשב או ניחש לכאן או לשם מה יהיה, או מה יש לו לעשות, אלא סמך רק על רבש"ע לבדו.

אבל באמת היתה לו חשיבה לעתיד יצחק, כשהתפלל אליעזר, וכה דבריו של ה"חתם סופר": "ר"ל כי ידע שהיה יצחק מידת הדין. ע"כ התפלל

להשי"ת שתזדמן לו אשה ממדת החסד, כדי שיצאו מבין שניהם יעקב מידת אמת הכלולה מדין ורחמים, דאם לא הכא, לא יהיה ח"ו קיום לעולם. וכן היה באמת, כי 'רקבה אוהבת את יעקב', אבל ביצחק כתיב 'זיאהב יצחק את עשיו'. ומשום כן אמר 'ועשה חסד עם אדוני אברהם' 'חסד' דייקא, ועשה לו ניחוש במדת החסד להשקותו וגמליו, ואמר 'ובה אדע כי עשית חסד עם אדוני', ואח"כ אמר 'אשר לא עזב חסדו ואמיתו' הרי חסד ואמת". ומכאן הורה לנו לדורות, אליעזר עבד אברהם, את דרך התפילה והבקשה שיש לנו לבקש על כל דבר, ואפילו אם בטוחים אנו בעצמינו שהכל יסתדר על הצד הטוב ביותר, אין לנו לסמוך אלא על אבינו שבשמים, ואבא רוצה שהילד יבקש ממנו כל מה שהוא רוצה ואוהב, ולכן חשוב לפני הקב"ה המרחם עלינו כאב על בנים, ורוצה לשמוע את התפילה והבקשה יוצאת מפי לבו של כל יהודי, ואזי לא רק שהתפילה מתקבלת לפני כסא כבודו, אלא גם פועלת ישועות בעוד דברים הנצרכים של האדם, שבאותו הזמן לא מעלה בדעתו כלל, והקב"ה שהוא כל יכול מסדר לו הכל יותר טוב ממה שחשב וממה שהעלה בדעתו לעשות.

ונחתום דברינו במעשה שהיה בשבוע האחרון, ושמעתי זאת מפי בעל המעשה בכבודו ובעצמו. אברך א' רצה לנסוע אל רבו שמעבר לים אל ראש השנה, ולא ידע איך ישלם את הנסיעה, כי לא היה בידו די הסכום למחיתו, ועוד כזאת נסיעה שעולה על אלף דולרים, לא העלה בדעתו, איך יעשה ויוציא את זה מהכח אל הפועל. וסוף דבריו שקנה כרטיס ליום חמישי כ"ו תשרי. כך שהעלה בדעתו שיהיה לו את יום שישי ערש"ק לצאת לקניות עבורו ועבור בני משפחתו. אתא ונא יום השישי, והוא רוצה לצאת לקניות, אבל אין בידו פרוטה לפרוטה, ואם יוצא מהכרטיס האשראי דולרים, בודאי יעלה לו יקר. ולכן סמך על רבש"ע. ואז כמו משמים לאחר תפילת שחרית אצל האדמו"ר, בא אליו דודו והפקיד בידו סך של 2500 דולרים, ואמר לו שהיות ויש לו בן שלומד באר"י, אם יהיה צריך שיהיה מופקד בידו, ויקח מתי שהוא יהיה רק צריך לזה. וכך הלך מיודענו, וערך קניות בסך של 450 דולר. והתכוון שיבוא לאר"י בחזרה, יחזיר את הסכום במלואו.

ביום חמישי ט"ז חשוון פ' וירא, שמע שדודו בדרך לאר"י, והתחיל לעשות חושבין מאיפה ימצא את הסכום להחזיר, ולאחר כל הפעולות שעשה, היה בידו סך ל 250 דולר, הרי שהיה חסר לו 200 דולר להשלמת הסכום. ביום ראשון השבוע פ' חיי שרה, י"ט חשוון קיבל טלפון מהמוסדות שמעבר לים, שכל מי שהטריח ונא לאדמו"ר, יבוא להם צ'ק על סכום של 500 דולרים, והם סכום השתתפות בהוצאות המרובות של הנסיעה. וכך גם החזיר את החוב במלואו, וגם נשאר עם כמה פרוטות ביד...

כי טוב ה' לעולם חסדו" הקב"ה רוצה רק להשפיע טובות, וחסדים מרובים ומגולים, רק מחכה לתפילה ולבקשה, ושנסמך רק עליו, בכל העניינים, בעיני שידוכים, בעניני פרנסה, וכן בכל שאר העניינים, "השלך על יבך והוא יכלכלך", סמוך עליו, והוא בודאי ימלא כל משאלותיך לטובה לחסד ולרחמים.

שנים עשרה מי יודע...

לאחר שנים עשר של השקעה זה הזמן וזו השעה להודות להשי"ת על המאמרים ועל הגליונות---

מאות שעות של עמל ויזע, עד השעות הקטנות של הלילה, באים היום לידי ביטוי.

הלכבות נרגשים, הנה זוכים אנו להוציא לאור עולם את גליון ה'תקס"ה, בסדרת הגליונות המפוארים. עלינו להודות ולהלל לפני נותן התורה, על כי זיכנו להרוות צימאון מאות מישאל מידי שבת בשבת ומידי מועד במועדו בעלון זה "אשרי האיש" שדעת זקנים עם נערים נוחה הימנו, זה אחד עשר שנים.

מטרת העלון הייתה ועודנה- להתייגע כמלא נימא ברוב אוצרות התורה, וכל זה מפלאי פלאות התורה, אשר כל המתבונן אומר ברקאי, והכל באותיות מאירות עיניים, עיצוב משובח ובשפה ברורה ונעימה- כך שכל אחד ימצא את מדורו החביב לפניו ויבחר באשר ליבו חפץ.

בסייעתא דשמיא חפץ ה' בידנו הצליח, ואם נשפוט לפי התגובות החמות שמגיעות ומגיעים אל שולחן המערכת, הרי שעלינו רק להמשיך ביתר שאת וביתר עוז בהוצאת הגליונות "אשרי האיש", המהווים מים קרים על נפש עייפה. "זה היום עשה ה', נגילה ונשמחה בו!"

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל

בן הרב אהרן אריה ז"ל

נלב"ע ה' תמוז תשפ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

עלון זה

הודעה משמחה

ב"ה לכל תועותיך נתן לירוש בעמדות 'קהילות' וב'גדרים' מלפ"ה הפסוקות בסביבותיהם ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האיש"

אובמספר טלפון ('קהילות'):

7000-275-073, ולחפש קוד 8915

אנחנו אנו פתוחים לכל מי שרוצה להצטרף אלינו